

Lensmannen i Bygland  
4745 Bygland

## ANMELDELSE

NOAH – for dyrs rettigheter og Norsk Huskattforening anmelder med dette kommunelege Vidar Toreid for lovstridig avlivingsaksjon mot katter i Byglandsfjord.

### Bakgrunnen for anmeldelsen

Vidar Toreid har gjennomført en avlivingsaksjon mot 10-15 katter i Byglandsfjord. Aksjonen, som startet 13. oktober og som nå er avsluttet, ble kun varslet med et oppslag på Coop Marked, der katteeiere ble bedt om å merke kattene sine med halsbånd. Mattilsynet var ikke varslet om aksjonen. Det er ikke opplyst hvordan kattene er avlivet.

### Det rettslige grunnlag for anmeldelsen

#### Kommunens adgang til å avlive katter

Kommunestyret gis adgang etter smittevernloven § 4-1 til å treffe vedtak om avliving når dette er nødvendig ut fra smittevernhensyn. Kommunelegen kan i hastesaker også treffe slike vedtak, jfr. § 4-1, 5. ledd, pkt. 2. Smittevernloven gir bare hjemmel til å treffe vedtak om fanging og avliving når dette er ”nødvendig for å forebygge en allmennfarlig smittsom sykdom eller for å motvirke at den blir overført”.

Det fremgår videre klart av lovens oppbygging at det stilles krav om helt ekstraordinære tilfeller, hvor det har oppstått fare for spredning av en eller flere konkrete sykdommer, jfr. ordlyden ”allmennfarlig” innledningsvis i bestemmelsen. Det at hjemløse katter generelt og teoretisk kan være smittespredere, antas ikke å være tilstrekkelig grunnlag for å foreta avliving. Det gis heller ikke anledning til å avlive hjemløse katter på bakgrunn av at de anses som et irritasjonsmoment i hverdagen.

Med unntak av det ovennevnte gis det kun adgang til avliving ut fra dyrevelferdsmessige hensyn. Det vil si avliving av syke og skadete dyr som ikke har mulighet til å bli friske, jfr. dyrevernavloven § 6. Det er imperativt, hvis avliving av hjemløse syke katter skjer, at eide og friske katter skilles ut. Alle innfangede katter må straks undersøkes for individmerking, slik som øretatovering, mikrochip, halsbånd el.l.

Det må foreligge rutiner for videre behandling av friske katter som ikke er merket. Selv om det er oppfordret til at alle merker sine katter, kan man risikere at katteeiere i området ikke har fått med seg dette varselet. Videre kan katter vandre langt og derfor kan umerkede katter være eide katter fra andre steder. Under en avlivingsaksjon må det garanteres at ingen, verken friske eller eide katter, merket eller ikke, blir avlivet. Det er per i dag ingen merkeplikt på katter i Norge. At man ber innbyggerne merke sine katter i forbindelse med aksjonen endrer ikke dette. Avliving av friske og eide katter er skjedd flere ganger tidligere ved liknende aksjoner. Avliving av friske og eide dyr er ulovlig.

#### Straffeloven

Man kan ikke avlive andres eide dyr, dette følger blant annet av strl. §§ 291 og 391. Katter vil etter lovverket alltid relateres til en menneskelig eier, og er som sådan en "gjenstand" som tilhører "en annen". Den som tar livet av en eid katt, eller medvirker til det, kan derfor straffes for skadeverk etter disse bestemmelsene. Straffen etter § 391 om skadeverk, er bøter eller fengsel inntil tre måneder.

Straffelovens § 407 uttaler at den som krenker en annens rett, ved å fange eller drepe dyr som ikke er i noens eie, straffes med bøter. Dette omfatter hjemløse katter. Man har ikke lov til å krenke grunneiers rett ved å gå inn på hans eiendom og ta katter til fange.

### **Dyrevernloven**

Dyrevernlovens § 1 omfatter alle slags dyr, inkl. katter, både eide og hjemløse. Overtredelse av dyrevernloven kan straffes med bot eller fengsel, jfr. § 31.

Dyrevernloven § 6 annet ledd fastslår at avliving av dyr man treffer på, bare kan skje når dyret er så sykt, skadet eller hjelpeløst at det ikke kan bli bra igjen, og når avliving er nødvendig for å hindre mer lidelser for dyret. Avliving av hjemløse og forvillede katter er etter denne forståelse forbudt med mindre de er så syke, skadet eller hjelpeløse at livet ikke står til å redde.

Oslo Namsrett kjennelse av 29. mai 1997 uttaler at borettslaget:

"vil være uberettiget både til innfangning og avliving av katter - enten det nå dreier seg om katter som noen eier --- eller det er snakk om herreløse katter---og det ikke sees å foreligge noen hjemmel for unntak som er aktuell i det foreliggende tilfelle."

Retten er klar - avliving av eide og hjemløse katter er forbudt uten særskilt hjemmel.

### **Viltloven**

Avliving av friske katter vil være i strid med viltloven § 3 første ledd om fredning, og straffbart etter viltlovens § 56, jfr. § 3 annet ledd om forbud mot å jage fredet vilt.

Viltloven freder som kjent alle viltlevende landpattedyr i Norge utenom de fastsatte jakttider som er fastsatt for enkelte dyreslag. I viltloven er i tillegg viltbegrepet utvidet til å gjelde arter som er eller var tamme, og som kan danne viltlevende bestander i norsk fauna. Et typisk eksempel er tamrein som etter omstendighetene blir villrein ved at de "forviller" seg i fjellet og kommer under viltlovens domene. Et annet eksempel er den amerikansk importerte minken som var et fremmed-element i norsk fauna, men som nå faller under viltloven med dens fredningsbestemmelser og jakttider. På samme måte er det ikke noe hinder for at huskatten forviller seg og blir "villkatt", og dermed faller under viltlovens beskyttelse som fredet.

Forarbeidet til viltloven bygger på at forvillede katter omfattes av viltloven og følgelig er fredet. I NOU 1974: 21 ble det foreslått som et unntak fra fredningen, at grunneieren kunne skyte omstreifende katter på egen grunn. I Ot.prop. nr. 9 for 1980-81 ble forslaget inntatt som § 52 i utkast til ny viltlov som et unntak fra fredningsbestemmelsene. Avlivingsadgangen for grunneieren var ny i forhold til dagjeldende lovgivning. Forslaget vakte et ramaskrik da det ble kjent, og det ble forkastet under stortingsbehandlingen.

De begrensninger som ble satt på adgangen til å avlive katter, viser at avliving av katter ikke kan skje uten særskilt lovhjemmel. Når forslaget ikke ble lov, er det på det rene at det må hjemmel til for å ha rett til å avlive katter, og at slik hjemmel ikke er fastsatt i viltloven.

Det foreligger en rettsavgjørelse av spørsmålet om hjemløse eller forvillede katter hører under viltloven. I kjennelse av den 29. mai 1997 uttaler Oslo Namsrett at:

" --- herreløse katter, som må antas omfattet av viltlovens bestemmelser, hvoretter alle viltlevende landpattedyr i utgangspunktet er fredet ---"

Rettenes utsagn er klar tale. Hjemløse katter hører under viltloven og er fredet.

### **Europakonvensjonen til beskyttelse av kjæledyr**

Heller ikke i Europarådets konvensjon om beskyttelse av kjæledyr finnes det noen egen og selvstendig hjemmel for å avlive innfangede dyr. Man må fortsatt bygge på hva som internrettslig gjelder som hjemmel for slik avliving.

## **Forvaltningsloven**

Ethvert vedtak som medfører inngrep i den enkelte borgers rettsfære, også innfangning og/eller avliving av katt, krever hjemmel i lov eller forskrift utferdiget i medhold av lov. Kommunestyret kan blant annet vedta slik avliving, men det er strenge vilkår. Fremgangsmåter for å fatte vedtak om inngrep overfor katter må følge forvaltningslovens regler om veiledning (§ 11), befaring (§ 15), forhåndsvarsling (§16), utredningsplikt (§ 18), skriftlighet (§23), begrunnelse (§§ 24-25), underretning (§27) og klageadgang (§§28-29).

Vedtak hvor hjemmel mangler eller Forvaltningsloven ikke er fulgt er ugyldige. Gjennomføringen kan stanses ved begjæring om midlertidig forføyning ved namsrett.

## **Konklusjoner**

Det er fastslått at det trengs positiv lovhjemmel for å avlive katter. Slik hjemmel for avliving av katt finnes bare i dyrevernavloven § 6 annet ledd, og gjelder syke, skadete eller hjelpeløse katter som er i en slik tilstand at helbredelse ikke er påregnelig, og i Smittevernavloven § 4-1, for å forebygge en allmennfarlig smittsom sykdom eller forhindre at den blir overført. Foreligger ikke betingelsene etter disse bestemmelsene, er avliving forbudt og kan ikke skje. Friske katter kan fremmede ikke avlive på egen eller andres grunn enten det dreier seg om eide, hjemløse eller forvillede katter.

Konklusjonen er kort fortalt at det er forbudt å avlive

- katter som er i noens eie (strl.§§ 291 og 391)
- friske katter (dyrevernavloven § 6)
- hjemløse katter på egen eller andres grunn (strl.§ 407, viltloven § 3)

Det finnes ingen lovhjemmel for en slik avlivingsaksjon som Vidar Toreid har gjennomført. Avliving av katter kan kun foretas i samråd med eier og etter vedtak fattet med hjemmel i lov. En subjektiv oppfatning av plage er ingen legitim grunn for å avlive katter. Om dette skulle bli sedvane ville det innebære at katter i Norge i realiteten ble lovløse og fritt vilt. Det er ikke merkeplikt for katter og heller ingen lovhjemmel for å avlive umerkede katter.

Manglende reaksjoner overfor lovstridige avlivingsaksjoner innebærer at dyr står i fare for å miste sitt rettsvern og bli fritt vilt. Det vil skape en utrygg og uholdbar situasjon både for dyr og deres eiere. Avliving av hjemløse katter er en uetisk og kortsiktig løsning på et stort dyrevelferdsproblem. Hjemløse dyr er et menneskeskapt problem, og slike problem må løses med anstendige metoder, og ikke minst innenfor lovens rammer.

Kommunelege Vidar Toreids avliving av katter, som kan være både eide og hjemløse, bekrefter klare brudd på bestemmelser i dyrevernavloven, viltloven, straffeloven og forvaltningsloven. NOAH ber om at saken etterforskes på dette grunnlag. NOAH ber også om at politiet bringer på det rene hvordan kattene er blitt avlivet, og om metoden strider mot dyrevernavloven.

Med vennlig hilsen

NOAH – for dyrs rettigheter  
Siri Martinsen      Jenny Berg-Rolness  
leder                      saksbehandler

Norsk Huskattforening  
Bodil Eikeset  
leder